

process of the informative providing and their criterion indexes. Complex methodology of evaluation of efficiency of the informative providing of organizational mechanism of management is exposed by school and statistically reliable data about the presence of strong correlation between values

Conclusion. *The use is offered of the built factor-criterion model of evaluation of efficiency of the informative providing of organizational mechanism of management school that is envisage the criterion measuring of efficiency by school after five mutual constrained factors, 11 by the experimentally tested criteria, each of that contains from 2 to 10 indexes inclusive.*

Key words: *efficiency; management efficiency; evaluation; factors; criteria; indexes; informative providing of organizational mechanism; factor-criterion model; results of educational activity.*

Одержано редакцією 07.04.2017

Прийнято до публікації 16.04.2017

УДК 371

КАНІВЕЦЬ Зоя Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики змісту освіти, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Анотація. *Розглянуто особливості поняття «інноваційна технологія навчання». Здійснено аналіз відсутності єдиного підходу до тлумачення понять «інновація», «технологія». Окреслено складність щодо використання інноваційних технологій навчання в навчально-виховному процесі сучасної української школи. Здійснено спробу викласти розуміння місця інноваційної технології навчання в процесі реформування сучасної української школи. На рівні перспектив подальшого дослідження проблеми входження інноваційних технологій навчання в освітній простір вітчизняної школи виокремлено роботу з вивчення тих навчальних технологій, які стануть обов'язковою складовою нової української школи, змінять систему викладання з банальної трансляції на проблемно-пошуковий підхід та допоможуть у формуванні цілісної, усебічно розвиненої особистості.*

Ключові слова: *інновація; технологія навчання; інноваційна технологія навчання; навчально-виховний процес; проблемно-пошуковий підхід; сучасна українська школа.*

Постановка проблеми. «Український учитель працює серцем, а світ виробляє педагогічний продукт за технологіями. І на одиницю цього продукту витрачає менше часу і зусиль, ніж у нас. Працюють із розумом. Праця «за поняттями» відрізняється від праці «за законами» великими перевитратами нервової енергії з незначними результатами на виході» (І. Підласий) [9, с. 353].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над вивченням сутності понять «інновація», «педагогічна технологія», «технологія навчання» працюють як вітчизняні (Б. Бархаєв, В. Беспалько, С. Гончаренко, Н. Корсунська, Т. Назарова, А. Нісімчук, В. Онищук, М. Пентилюк, І. Підласий, О. Пометун, Г. Селевко, І. Смолюк, О. Шпак), так і зарубіжні дослідники (М. Ераут, Р. Кауфман, П. Мітчелл, К. Сілбер, С. Френе).

Мета статті – проаналізувати особливості входження інноваційних технологій навчання в освітній простір сучасної української школи.

Виклад основного матеріалу. Сучасна педагогіка послуговується доволі «багатим» синонімічним рядом щодо поняття «технологія навчання». За визначенням

С. У. Гончаренка, «технологія навчання (з грец. – *мистецтво слова, навчання*) – за означенням ЮНЕСКО, це в загальному розумінні системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання й засвоєння знань, з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти. Т. н. також часто трактують як галузь застосування системи наукових принципів до програмування процесу навчання й використання їх у навчальній практиці з орієнтацією на детальні цілі навчання, які допускають їх оцінювання. Ця галузь орієнтована в більшій мірі на учня, а не на предмет вивчення, на перевірку виробленої практики (методів і техніки навчання) у ході емпіричного аналізу й широкого використання аудіовізуальних засобів у навчанні, визначає практику в тісному зв'язку з теорією навчання» [2, с. 322].

Нині щодо вище окресленого поняття ми маємо цілий арсенал словосполучень: «педагогічна технологія», «освітня технологія», «технологія навчання», «технологія виховання». Скористаємося поняттям, яке, на нашу думку, якнайкраще підкреслює вагомість уроку як основної форми організації навчально-виховного процесу – «технологія навчання». Дозволимо зауважити: з метою висвітлення мети статті – проаналізувати особливості входження інноваційних технологій навчання в освітній простір української школи – не будемо зосереджуватися на проблемі диференціації вище окреслених понять. Разом із тим, не можемо оминати своєю увагою те, що сучасний урок значно рідше рясніє входженнями технологій навчання, натомість має окремі інноваційні методи, прийоми чи інноваційні засоби навчання. Технологія як цілісний процес рідко проникає в освітній простір школи. Причини цього приховано в сутності самого поняття «технологія». На думку багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців, технологія навчання характеризується низкою істотних ознак [6, с. 310]:

1. Діагностичність цілей навчання і результативність: досягнення цілей навчання.
2. Економність: забезпечення досягнення запланованих результатів, оптимізація праці вчителя, а також резерв навчального часу.
3. Уся послідовність дій легко повторюється і відтворюється вчителем у будь-якій школі: кожен метод і етап роботи обґрунтовано й не може бути замінено на інший.
4. Коригування передбачає можливість оперативного зворотного зв'язку, оцінювання ступеня досягнення цілей навчання і внесення адекватних коригувальних впливів.

Структурними елементами технології є такі: цілі навчання, психологічна закономірність засвоєння матеріалу, способи діяльності вчителя і способи діяльності учнів, ступінь досягнення мети навчання [6, с. 310]. Тож, шкільному вчителю інколи доволі складно підпорядкувати весь навчальний процес на уроці технології навчання.

Щодо поняття «інноваційності» технології навчання. Нагадаємо, «інновація» у педагогіці вживається в таких значеннях: форма організації інноваційної діяльності; сукупність нових професійних дій педагога, що спрямовані на розв'язання актуальних проблем виховання і навчання з позицій особистісно орієнтованої освіти; зміни в освітній практиці; комплексний процес створення, розповсюдження й використання нового практичного засобу в галузі техніки, технології, педагогіки, наукових досліджень; результат інноваційного процесу [3, с. 12].

Саме за *ступенем новизни* у вітчизняній педагогіці виділяють кілька видів педагогічних інновацій: *ретроінновація* (у сучасну практику переноситься в дещо модифікованому вигляді вже відомий в минулому феномен), *аналогова* інновація (береться відомий підхід і вноситься часткова модифікація), *комбінаторна* інновація (з кількох відомих блоків у результаті їх об'єднання створюється якісно новий продукт), *сутнісна* інновація (виникає дійсно новий хід). На думку вчених, інновацією можна називати тільки два останні види: комбінаторну і сутнісну інновації.

Ускладнює розуміння поняття «технологія навчання» уживання його на різних рівнях, за визначенням Г. Селевка: 1) загальнодидактичний рівень, на якому технології навчання є синонімом дидактичної системи, що включає сукупність цілей, змісту, засобів, методів навчання і навіть алгоритму діяльності суб'єктів процесу; 2) суто методичний (предметний) на зразок приватних методик, тобто як сукупність методів і засобів для реалізації певного змісту в межах одного класу; 3) елементарний (модульний), технологія окремих елементів навчального процесу, окремих видів діяльності. О. Пехота відокремлює ще персоніфіковані або персональні технології, які тиражуванню не підлягають [7, с. 24].

З метою цілісного аналізу особливостей ухвалення інноваційної технології навчання в навчально-виховний процес сучасної української школи дозволимо собі здійснити певний екскурс у минуле вітчизняної шкільної освіти, а саме – у початок ХХ ст.

Слід зауважити, що протягом 20-х рр. ХХ ст. в Україні будувалася цілком самостійна система освіти. Українська «концепція та модель передбачали, по-перше, максимальне наближення освіти до потреб економіки, що було цілком доцільно в умовах господарської розрухи. По-друге, принцип суто загальноосвітньої підготовки відкидався, оскільки він не готував людину до життя, і змінювався принципом поєднання спеціальної (професійної) і загальноосвітньої підготовки. По-третє, пропонувалося раннє спеціальне (професійне) навчання, починаючи з 15-літнього віку. По-четверте, планувалося перенести загальноосвітню школу до дитячого будинку, значно розширивши коло її функцій. По-п'яте, реалізувалася теза про навчання рідною мовою, виходячи з принципу пропорційного співвідношення національного складу населення і кількості національних шкіл. По-шосте, вибудовувалася система профільних вертикалей, коли зберігалася наступність на всіх ступенях спеціальної (професійної) підготовки – від школи ФЗУ до інституту» [5].

Звернімо увагу на кілька позицій: «максимальне наближення освіти до потреб економіки», «принцип суто загальноосвітньої підготовки відкидався, оскільки він не готував людину до життя», «вибудовувалася система профільних вертикалей». Що пропонує сучасна освітня реформа, задекларована зокрема Концепцією «Нова українська школа»? Цитуємо: «Сучасний світ складний. *Дитині недостатньо дати лише знання. Ще важливо навчити користуватися ними. Знання та вміння, що взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації в житті, навчанні та праці*» [4, с. 10]. Така схожість проблем та їх розв'язання пояснюється, на нашу думку, доволі просто: школа, у першу чергу, повинна готувати до життя. Освітній простір має бути таким гнучким і змінним, як і сам світ.

Яке ж місце посяде інноваційна технологія навчання у процесі реформування сучасної школи? Відповідь знаходимо у змінах, що запропоновані розробниками Концепції: «...у Новій школі зросте частка проектної, командної, групової діяльності в педагогічному процесі. Відповідно буде урізноманітнено варіанти організації навчального простору в класі... Організація нового освітнього середовища потребує широкого використання нових ІТ-технологій, нових мультимедійних засобів навчання, оновлення лабораторної бази для вивчення предметів природничо-математичного циклу... Новий базовий Закон «Про освіту» уперше запроваджує на законодавчому рівні розмаїття форм здобуття освіти. Законопроект передбачає дистанційну, мережеву, змішану форми здобуття освіти в інституціях, екстернатну і сімейну (домашню) форми індивідуальної освіти, педагогічний патронат із належним визнанням результатів такого навчання. У регіонах діятимуть опорні школи базового рівня... Опорні школи слугуватимуть тестовим майданчиком інновацій в окрузі... Запровадження ІКТ в

освітній галузі перейде від одноразових проектів до системного процесу, що охоплює всі види діяльності» [4, с. 28–29].

Як бачимо, уявити сучасну українську школу без інноваційних технологій навчання не є можливим. Разом із тим, на думку В. Беспалька, «педагогічна технологія завжди існує, у будь-якому процесі навчання і виховання, однак свідоме управління і вибір найкращої технології навчання і виховання все ще залишається за межами можливостей хрестоматійної педагогічної науки і реальної шкільної практики» [1, с. 5]. До того ж, нині вчитель школи опиняється фактично сам на сам перед розмаїтістю інноваційних технологій навчання. Оскільки існує широкий діапазон класифікацій педагогічних технологій, на нашу думку, для вчителя важливо обрати саме ту технологію, яка не суперечитиме його індивідуальному стилю, а доповнюватиме його. За такої умови сучасний урок повинен буде відповідати поєднанню обов'язкових складників: інноваційна технологія навчання + індивідуальний стиль викладання. Адже найпродуктивніша технологія навчання, що позбавлена вчительської майстерності, зводиться нанівець. Водночас, за визначенням І. Підласого, «поняття педагогічної технології можна визначити як усе, що міститься (відбувається) між завданням і результатом» [10, с. 16].

Те, що входження інноваційних технологій навчання в масову школу поки що не є легким, пояснюється доволі простими причинами: надміру наповненими класами, застарілою матеріально-технічною базою (наприклад, ІКТ-технології уявити без сучасних засобів навчання не можливо), низькою вмотивованістю вчителя.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Разом із тим, саме інноваційні технології навчання повинні стати обов'язковим складником нової української школи. Однак, які з них найбільш гнучко ввійдуть у процес реформування масової школи, змінять систему викладання з банальної трансляції на проблемно-пошуковий підхід і допоможуть у формуванні цілісної, усебічно розвиненої особистості – це далеко неповний перелік питань подальших наукових досліджень у царині «інноваційні технології навчання сучасної української школи».

Список використаної літератури

1. Банк інноваційних педагогічних технологій / автор-упорядник : Л. В. Галіцина. – Київ : Шк. Світ, 2012. – 104 с.
2. Гончаренко С. У. Технологія навчання / С. У. Гончаренко // Український педагогічний словник. – Київ : Либідь, 1997. – С. 331.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І. М. Дичківська. – Київ : Академвидав, 2004. – 218 с.
4. Концепція «Нова українська школа». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bit.ly/2oRkOxQ>.
5. Кузьменко М. М. Уніфікація системи освіти в УСРР у 20 – 30 – ті р. р. ХХ століття / М. М. Кузьменко // Науковий журнал «Наука. Релігія. Суспільство» Донецького державного інституту штучного інтелекту. – 2005. – № 2. – С. 68–77.
6. Малафіїк І. В. Дидактика : навчальний посібник / І. В. Малафіїк. – Київ : Кондор, 2005. – 397 с.
7. Освітні технології : навчально-методичний посібник / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. ; за заг. ред. О. М. Пехоти. – Київ : А. С. К., 2001. – 256 с.
8. Пентилюк М. І. Сучасний урок української мови / М. Пентилюк, Т. Окуневич. – Харків : Вид. група «Основа», 2007. – 176 с.
9. Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти / І. П. Підласий. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. – 616 с.
10. Підласий І. П. Спільна дія / І. П. Підласий. – Харків : Вид. група «Основа», 2012. – 224 с.
11. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. Пироженко. – Київ : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.

References

1. Bank of innovative pedagogical technologies / is an author-manager: Halytsyna, L. V. (2012). Kyiv: Shkyl'nyi svyt (in Ukr.)
2. Honcharenko, S. U. (1997). Technology of studies. Ukrainian pedagogical dictionary. Kyiv: Lybyd' (in Ukr.)

3. Dychkivs'ka, I. M. (2004). Innovative pedagogical technologies: train aid. Kyiv: Akadymvydav (in Ukr.)
4. Conception is «New Ukrainian school». Retrieved from <http://bit.ly/2oRkOxQ>. (in Ukr.)
5. Kuz'menko, M. M. (2005). Unitization of the system of education in YCPP in 20-30 those XX of century. Naukovyy zhurnal «Nauka. Relihiya. Suspil'stvo» Donets'koho derzhavnoho instytutu shtuchnoho intelektu (Scientific Journal «Science. Religion. Society» Donetsk State Institute of Artificial Intelligence), 2, 68–77 (in Ukr.)
6. Malafiyik, I. V. (2005). Didactics: a tutorial. Kyiv: Kondor (in Ukr.)
7. Educational technologies: educational and methodical manual / Pechota, O. M., Kiktenko, A. Z., & Lyubarskaya, A. M. and others; ed. by Pekhota, O. M. (2001). Kyiv: A. S. K. (in Ukr.)
8. Pentilyuk, M. I. (2007). Contemporary Lesson of the Ukrainian Language / Pentilyuk, M., & Okunevich, T. Kharkiv: Osnova (in Ukr.)
9. Pydlasyi, I. P. (2004). Practical pedagogy or three technologies. Interactive tutorial for educators of the market education system. Kiev: Publishing House «Word» (in Ukr.)
10. Pydlasyi, I. P. (2012). Joint action. Kiev: Publishing House «Word» (in Ukr.)
11. Pometun, O. I. (2004). Modern lesson. Interactive Learning Technologies: A Methodological Manual / Pometun, O. I., & Pirozhenko, L. Kyiv: A. S. K. (in Ukr.)

Abstract. Kanivets Z. M. Innovative technologies of teaching in modern Ukrainian school.

Introduction. *It is not possible to imagine a modern Ukrainian school without innovative teaching technologies. At the same time, nowadays the teacher of the school is actually himself on the very front of a variety of innovative learning technologies. There are only about three hundred classifications of pedagogical technologies.*

Modern pedagogy is used rather «rich» synonymous with the concept of «technology learning». Now, as regards the above-mentioned concept, we have a whole arsenal of phrases: «pedagogical technology», «educational technology», «technology of learning», «technology of education». In addition, the modern lesson is much more abundant with the arrivals of learning technologies, while there are some innovative methods, techniques or innovative learning tools. Technology as a holistic process rarely penetrates the educational space of the school. The reasons for this are hidden in the very essence of the very concept of «technology». It is quite difficult for a school teacher to subordinate the whole learning process to a technology education lesson.

It complicates the understanding of the concept of «technology learning» to use it at different levels. Innovative learning technology in the process of reforming the modern school should take a prominent place. This is due to the programmed changes that await the new Ukrainian school: the growth of project, team, group activities in the pedagogical process, the diversification of the options for organizing the educational space in the classroom, the organization of a new educational environment, the widespread use of new IT technologies, new multimedia learning tools, Introduction of various forms of education (distance, network, mixed), peculiarities of activity of reference schools, introduction of ICT in the educational sphere in the system process format.

Purpose. *To analyze the peculiarities of the introduction of innovative teaching technologies in the educational space of the modern Ukrainian school.*

Results. *Features of the concept «innovative technology of training» are considered. The analysis of the absence of a unified approach to the interpretation of the concepts of «innovation», «technology» is analyzed. The complexity of the use of innovative teaching technologies in the educational process of the modern Ukrainian school is described. An attempt was made to present an understanding of the place of innovation technology in the process of reforming the modern Ukrainian school.*

Originality. *The direct interdependence between innovative teaching technologies and the successful reformation of modern Ukrainian schools has been established.*

Conclusion. *At the level of the prospects for further research, work is devoted to the study of those educational technologies that will become a compulsory component of the new Ukrainian school. Change the system of teaching from the banal broadcast to the problem-search approach and help in the formation of a coherent, well-developed personality.*

Key words: *innovation; Learning technology; Innovative learning technology; Educational process; Problem-searching approach; Modern Ukrainian school.*

*Одержано редакцією 17.04.2017
Прийнято до публікації 25.04.2017*